

іноземний досвід, слід відмітити, що в Європі податок на нерухомість теж є місцевим податком, однак базою оподаткування є не площа, як у нас, а ринкова вартість. Пільги надаються або за категоріями платників податків, або з урахуванням характеру власності. В інших країнах при введенні нового податку спочатку створюються процедури його адміністрування, прораховуються ринкові ціни для бази оподаткування, у нас, на жаль, первинним є введення податку, а всі супутні проблеми вирішуються вже у міру їх виникнення. Тож в оподаткуванні майна необхідно переймати позитивні моменти іноземного досвіду, органічно впроваджуючи їх в наші реалії.

Література:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №№13-14, 15-16, 17.– Ст. 112.
2. Про оцінку земель : Закон України від 11.12.2003 р. № 1378-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14.– Ст. 229.
3. Шкільова Н. В. До питання про місце податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки в податковій системі: порівняльно-правовий аспект / Н. В. Шкільова // Держава та регіони. Сер. : Право. – 2013. – № 1. – С. 119-122.

УДК 336.1

Олексій У.О.,
асистент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ ЯК ОБ'ЄКТА ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ

У даній роботі розглянуто поняття публічних фінансів. Визначено склад публічних фінансів, які є в управлінні держави.

Охарактеризовано публічні фінанси як об'єкт парламентського контролю. Наведено визначення публічних фінансів в межах українського та зарубіжного законодавства.

Ключові слова: публічні фінанси, державні фінанси, органи місцевого самоврядування.

В данной работе рассмотрено понятие публичных финансов. Определен состав публичных финансов, которые находятся в управлении государства. Охарактеризованы публичные финансы как объект парламентского контроля. Приведены определения публичных финансов в пределах украинского и зарубежного законодательства.

Ключевые слова: публичные финансы, государственные финансы, органы местного самоуправления.

The concept of public finances is considered in this work. Composition of public finances that are in the management of the state is certain. Characterized public finances as the object of parliamentary control. Determination over of public finances is brought within the limits of the Ukrainian and foreign legislation.

Keywords: public finance, public finance, local government.

Постановка проблеми. При управлінні суспільством активно використовуються такі економічні важелі, як: фінанси, гроші, податки тощо. Це, передусім, економічні категорії, що визначають суть суспільних відносин, які є предметом фінансово-правового регулювання. Будь-які питання управління не можуть бути вирішені без врегулювання пов'язаних з ними фінансових проблем, без відповідного здійснення контролю. Публічні фінанси, будучи основною структурною ланкою ринкової економіки, опосередковують процес суспільного відтворення, завдяки чому забезпечують розподіл та перерозподіл вартості суспільного продукту, пронизують усі сторони суспільного та державного життя. У державі фінанси здійснюють функцію стимулювання розвитку різних сфер функціонування суспільства. Тож, значення та роль фінансів на будь-якому етапі функціонування держави є особливо

важливими, а здійснення контролю за ними є вельми актуальним питанням у сучасних умовах.

Аналіз дослідження даної проблеми. Питання сутності й ефективності функціонування системи публічних фінансів порушуються в працях Л. Воронової, А. Дорофєєвої, М. Карасьової, М. Кучерявенка, А. Козиріна, В. Кравченко, Т. Латковської, О. Лукашева, С. Корецької, Ю. Крохіної, А. Нечай, С. Ніщимної та ін. Метою даної роботи є визначення сутності й складу публічних фінансів як об'єкту парламентського контролю.

Метою статті є вивчення існуючих теоретичних та нормативних підходів до поняття «публічні фінанси» як об'єкту парламентського контролю.

Виклад основного матеріалу. Використання терміну «публічні фінанси» в юридичній літературі, на яку спирається сучасне фінансове право України, можна знайти в дореволюційних роботах російських класиків фінансового права. Але тоді цей термін вживався поряд з терміном «державні фінанси».

Досліджуючи публічні фінанси у рамках сучасної західної науки необхідно задати нові орієнтири українській фінансовій науці та практиці щодо врахування в структурі публічних фінансів України таких складових, що пов'язані з сучасними тенденціями розвитку, на яких слід зробити акценти. Потрібно виокремити складову публічних фінансів, що пов'язана з фінансами приватного сектору та представлена відносинами державних органів влади та органів місцевого самоврядування з приватним бізнесом, що в економічній літературі визначається як державно-приватне партнерство. Також варто акцентувати увагу на складовій публічних фінансів, що пов'язана з діяльністю фінансових корпорацій (організацій) державних та місцевих органів самоврядування на внутрішніх фінансових ринках. У рамках структури публічних фінансів України слід вирізнити ще одну складову, що пов'язана з діяльністю фінансових корпорацій (організацій) державних та місцевих органів влади на міжнародних ринках. Потрібно звернути особливу увагу на специфічне місце в структурі публічних фінансів України ще однієї складової, яка представлена

публічними коштами спеціальних (цільових) позабюджетних фондів, як державних: Пенсійного фонду України та інших фондів соціального забезпечення, так і фондів місцевого самоврядування. Стосовно ж позабюджетних цільових фондів місцевого самоврядування, то вони нині потребують свого відновлення та розвитку в Україні з огляду на реформи, що запроваджуються, і логічно мають бути вбудовані також в структуру публічних фінансів [5].

Вченими зазначено, що публічні фінанси – це суспільні відносини, які пов'язані із задоволенням усіх видів публічного інтересу і які виникають у процесі утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання фондів коштів держави, місцевого самоврядування та фондів коштів, за рахунок яких задовольняються суспільні інтереси, визнані державою або органами місцевого самоврядування, незалежно від форми власності таких фондів. Публічні фінанси регулюються шляхом встановлення владних приписів держави або органів місцевого самоврядування щодо утворення, розподілу (перерозподілу) та використання зазначених фондів коштів, а також щодо контролю за цими процесами.

Е. О. Вознесенський обґрунтував такі закономірності розвитку фінансів і фінансових відносин: фінансові відносини є породженням держави на відміну від інших вартісних категорій, які зумовлені товарним виробництвом; виникнення й розвиток фінансів обумовлені існуванням товарно-грошових відносин у суспільстві; фінанси є відображенням процесів формування та використання централізованих та децентралізованих фондів коштів; держава, використовуючи фінанси, здійснює фінансову політику країни; розвинена (тобто розширена) форма фінансів включає в себе, крім державного бюджету, ще й фінанси підприємств і галузей, державний кредит, фонди страхування тощо [2, с. 21-21].

Зазначимо, що фінанси є, насамперед, економічними відносинами, які виникають при формуванні, розподілі та використанні фондів грошових коштів. Вони різняться за певними ознаками, але одночасно характеризуються деякими загальними рисами, що дозволяє об'єднати їх в окремі взаємопов'язані (відносно відокремлені) групи – фінансові

інститути. Фінансові інститути об'єднують однорідні, взаємопов'язані за формами й методами акумуляції або розподілення грошових коштів економічні відносини.

Таким чином, потреби суспільного розвитку обумовлюють існування фінансів, роблять їх об'єктивно необхідними. Держава й місцеве самоврядування, для більш ефективного виконання поставлених перед ними завдань та функцій, активно використовують фінанси при управлінні суспільством.

Держава не може виконувати поставлені перед нею завдання та функції, якщо вона не буде мати у своєму розпорядженні фінансових (грошових) ресурсів. У свою чергу фонди фінансових (грошових) ресурсів утворюються в результаті планомірних дій органів держави, що спрямовані на утворення, розподіл й використання певних фондів.

Фінанси, виступаючи ключовою умовою існування будь-якої держави, є досить складним явищем, що зумовлює відсутність єдиних підходів до його розуміння. Дослідження фінансів науковцями різних епох містять різноманітні, навіть інколи протилежні, підходи до визначення їх сутності.

У навчальному посібнику українських юристів-фінансистів академіка Л.К. Воронової та доктора юридичних наук М.П. Кучерявенка, виданого в 2003 р., зауважується: «дуже важливо підкреслити, що предметом фінансового публічно-правового регулювання є не фінанси взагалі як вичерпна сукупність всіх грошових коштів у державі, а лише публічні фінанси, тобто ті, власником яких є держава та територіальні громади» [1].

У навчальному курсі з фінансового права, виданому юристами-фінансистами М.В. Карасьовою та Ю.О. Крохіною, зазначається: «центральне місце в системі фінансів займають публічні фінанси, до яких належать фінанси держави та муніципальних утворень». Державні (публічні) фінанси автори визначають як систему грошових відносин з приводу акумулювання, розподілу та використання фондів грошових коштів з метою матеріального забезпечення виконання державних функцій та завдань [3].

У роботі ще одного відомого юриста-фінансиста О.М. Козиріна, опублікованій у 2002 р., знаходимо: «загальний

інтерес, на захист якого спрямовані публічні фінанси, може бути виражений як у державній політиці, так і в діяльності органів місцевого самоврядування. У першому випадку мова йде про державні фінанси, у другому – про муніципальні. Державні фінанси у сукупності з муніципальними й утворюють публічні фінанси. Розмежування публічних фінансів на державні та муніципальні набуло особливого юридичного значення в Росії після прийняття Конституції 1993 р., яка виділила органи місцевого самоврядування із складу державного апарату» [4].

Як бачимо, юристи-фінансисти розглядають публічні фінанси як різновид фінансів, існуючих у державі, і відносять до них державні фінанси та фінанси місцевого самоврядування.

Західна фінансова наука, що представлена в підручниках з публічних фінансів, у структурі публічних фінансів вирізняє декілька складників в залежності від того, про економіку якої країни йде мова. Якщо розглядаються США, то визначають: 1) федеральні урядові фінанси (federal government finance), 2) регіональні (на рівні штатів) (state government finance) та 3) локальні урядові фінанси (local government finance) [7] та [8]. Якщо ж розглядаються європейські країни, то найчастіше публічні фінанси розглядають на рівні: 1) загальнонаціональному, тобто на рівні центральних органів влади – центральні фінанси (central finance) та 2) субнаціональному, тобто на рівні органів місцевого самоврядування – фінанси місцевої влади (local finance). Фінанси місцевого самоврядування (локальні) – це фінанси територіальних громад і їх об'єднань, а в широкому сенсі місцеві фінанси – це також фінанси регіонів (областей, воєводств, земель, країв тощо). Фактично в усіх країнах місцеві фінанси – це сума фінансів усіх суб'єктів місцевого самоврядування.

Впевнено можна акцентувати увагу, насамперед, на двох «традиційних» складових публічних фінансів України, що відображують центральні (урядові) фінанси та муніципальні (місцеві) фінанси, що представлені, насамперед: в рамках бюджетної системи України публічними фондами коштів – Державного бюджету (загальний та спеціальний фонди бюджету) та цільових централізованих бюджетних фондів; у

рамках податкової системи України, що є інструментарною складовою, в якості податкових фінансів на загальнодержавному рівні та податкових фінансів на рівні місцевих органів влади (місцеве оподаткування), а також публічними фінансами нефінансових корпорацій, інших підприємств і організацій державної та комунальної форм власності.

Сучасна система публічних фінансів України є підсистемою фінансової системи України, яка має окремі ланки, що утворюються групами фінансових відносин, яким притаманні специфічні особливості та які виникають у процесі утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних і приватних фондів коштів, які існують у державі. Можна стверджувати, що сучасна система публічних фінансів в Україні включає такі ланки:

1) публічні фінанси держави – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів держави;

2) публічні фінанси місцевого самоврядування – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів місцевого самоврядування всіх видів;

3) публічні фінанси суспільного (соціального) призначення – складаються із суспільних відносин, які виникають з приводу утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання публічних фондів коштів, за рахунок яких задовольняються суспільні (соціальні) інтереси, визнані державою або органами місцевого самоврядування, та які не є державною чи комунальною власністю [5].

Держава є організацією політичної влади будь-якого суспільства, виступає представником інтересів усього народу та виразником його волі. Для здійснення управління справами всього суспільства, держава використовує специфічний механізм – механізм державного управління. Основним засобом забезпечення діяльності держави та органів місцевого

самоврядування виступають не лише державні фінанси, а й публічні фінанси.

Об'єктивний характер існування та правового регулювання публічних фінансів обумовлює та одночасно потребує існування публічного фінансового контролю. У сучасній правовій державі публічному фінансовому контролю відводиться особливе місце в процесі здійснення публічної фінансової діяльності. Це пояснюється тим, що держава не може існувати без фінансів, а останні потребують постійного контролю, адже охочих збагатитись за рахунок державних чи інших публічних коштів є чимало.

Безумовно, наявність парламентського контролю за публічними фінансами є обов'язковою умовою функціонування фінансової системи держави та світової фінансової системи взагалі, адже контроль покликаний постійно надавати інформацію про дійсний стан виконання завдань.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можна зробити висновок, що публічні фінанси є об'єктом парламентського контролю, є важливою категорією фінансового права, яку можна визначити таким чином:

публічні фінанси – це суспільні відносини, які пов'язані із задоволенням усіх видів публічного інтересу і виникають у процесі утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання фондів коштів держави, місцевого самоврядування та фондів коштів, за рахунок яких задовольняються суспільні інтереси, визнані державою або органами місцевого самоврядування, незалежно від форми власності таких фондів. Публічні фінанси регулюються шляхом встановлення владних приписів держави або органів місцевого самоврядування щодо утворення, розподілу (перерозподілу) та використання зазначених фондів коштів, а також щодо контролю за цими процесами.

Література:

1. Воронова Л.К., Кучерявенко Н.П. Финансовое право: Учеб. пособие для студентов юрид. вузов и факультетов. - Х. : Легас, 2003. – 360 с.

2. Вознесенский Э. А. Финансы как стоимостная категория / Э. А. Вознесенский. – М. : Финансы и статистика, 1985. – 158 с.
3. Карасева М.В., Крохина Ю.А. Финансовое право / Под ред. д. ю. н., проф. М.В. Карасевой. – М. : Изд-во НОРМА, 2002. - 288 с.
4. Козырин А.Н. Публичные финансы: взаимодействие государства и общества. – М., 2002. – 34 с.
5. Лукашев О.А. Проблеми публічно-правової природи фінансів / О.А. Лукашев // Юридична наука і практика. – 2011. – № 1. – С. 84–88.
6. Нечай А.А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків: [монографія] / А.А. Нечай. – Чернівці : Рута, 2004. – 264 с.
7. David N. Hyman. Public Finance: A Contemporary Application of Theory to Policy. 10 Edition. 2011 SouthWestern, Cengage Learning [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/url?url=http://www.uv.mx/personal/clelanda/files/2014/09/HymanDavid2011PublicFinance.pdf>
8. Jonathan Gruber. Public Finance and Public Policy. Massachusetts Institute of Technology. United States of America. 2011. Worth Publishers [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.google.com.ua?url=http://www.gbv.de/dms/zbw/615217605.pdf>

УДК 351.713:339.553

Прокопенко В.В.,

канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри морського та митного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ОГЛЯД ТЕРИТОРИЙ ТА ПРИМІЩЕНЬ СКЛАДІВ ТИМЧАСОВОГО ЗБЕРІГАННЯ, МИТНИХ СКЛАДІВ, ВІЛЬНИХ МИТНИХ ЗОН, МАГАЗИНІВ БЕЗМИТНОЇ ТОРГІВЛІ ЯК ФОРМА МИТНОГО КОНТРОЛЮ

Стаття присвячена дослідженню однієї із форм митного контролю – огляду територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів